

**Волинський обласний фонд «Зір»
Волинська обласна організація УТОС
Волинський обласний центр реабілітації
людей з інвалідністю зору**

СУЧАСНИЙ СВІТ І НЕЗРЯЧІ

*Матеріали ІХ Міжнародної
науково-практичної конференції
(24-26 вересня 2019 року)*

Луцьк - 2019

Сучасний світ і незрячі: освіта, професійне становлення і соціальна взаємодія // Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (24-26 вересня 2019 року). – Луцьк, 2019. – 226 с.

Пропоноване видання – спроба науковців та практиків висвітлити проблеми становлення особистості з особливими потребами в інформаційному суспільстві, доступності та інклюзії як нової якості життя.

Матеріали збірника стануть у нагоді психологам, педагогічним працівникам, студентам та вчителям-практикам.

Редакційна колегія:

Тулашвілі Ю. Й. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри комп'ютерних наук Луцького національного технічного університету (м. Луцьк)

Савчук Н. А. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри освітніх, педагогічних технологій Академії рекреаційних технологій і права (м. Луцьк)

Стасюк Л.П. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Симончук Ю.П. – голова фонду «ЗІР», представник НАЛПУ у Волинській області, голова правління Волинської обласної організації УТОС, старший вчитель, відмінник народної освіти, заслужений працівник соціальної сфери України

- працевлаштування осіб з інвалідністю та їхнього комфортного перебування на робочих місцях та у колективах співпрацівників.
- подолання зазначених бар'єрів;
- інтеграції осіб з інвалідністю по зору не тільки як працівників, а і як клієнтів, і як громадян у суспільство в цілому та у сферу надання послуг зокрема.

Бабич Н.М.,
старший викладач кафедри спеціальної
психології, корекційної та інклюзивної
освіти, кандидат педагогічних наук
Ковальчук О.О.,
студентка IV курсу
спеціальності 016 Спеціальна освіта
*Київський університет імені Бориса Грінченка,
Інститут людини*

РИТМ-РУХ-ПРОСТІР ЯК ПАРАМЕТРИ СКЛАДОРИТМУ В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

Зорова система є провідною в пізнанні та сприйманні навколишнього середовища, формуванні уявлень дитини про предмети та явища (форми, величини, розміри, відстані, кольори тощо), їхні ознаки, просторове взаємовідношення. При її порушенні в дитини виникають значні труднощі в пізнанні світу та орієнтуванні в ньому, у здійсненні контактів із людьми, у різних видах діяльності, порушується координація, витривалість, швидкість і ритм рухів, послаблюються пізнавальні процеси тощо [4, с.92–95].

Саме від зорового аналізатора залежить стан сформованості в дитини просторових реакцій – уміння орієнтуватися в межах сприйманої площини за основними напрямками; рухових – вміння координувати рухи тіла та ритмічних – точно відтворювати рухові дії із їхнім заданим ритмом [5]. Часто порушення зору в дитини виступають причиною не сформованості таких параметрів як ритм-рух-простір, що може призводити до значних труднощів у розвитку її мовленнєвої функції.

Відтак, у дитини з порушенням зору та мовлення спостерігаються труднощі із застосуванням системи відліку в просторі на рівні мовнорухового аналізатора; вмінням співвідносити загальні рухи тіла з артикуляційною стороною мовлення; точно відтворювати рухові дії із їхнім заданим ритмом, як загальних, так і артикуляційних аспектів [4]. Отже, труднощі з формуванням просторових, рухових та ритмічних дій на рівні загального порядку впливають на формування окреслених дій на рівні артикуляційного, зокрема на його складоритмічну структуру мовлення.

Складоритмічна структура мовлення виступає важливим феноменом логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку, які мають порушення зору та мовлення. Недостатньо розвинене усне мовлення ускладнює спілкування дітей окресленої категорії, а також, безсумнівно, перешкоджає звуковому аналізу й синтезу, що виступає бар'єром для засвоєння слів різної структурної складності [2].

Шляхи подолання порушень складової структури слова досліджували Н. Бабич, А. Гвоздев, Е. Данілавічюте Б. Кітерман, Р. Лалаєва, К. Луцько, А. Маркова, Т. Мельніченко, Ю. Рібцун, В. Тарасун, К. Тичина, В. Тищенко, Л. Трофіменко, Н. Чередніченко, Н. Швачкін тощо. На думку науковців, мовленнєва діяльність безпосередньо залежить від опанування вимовою окремих звуків, але спотворення, які виникають, виступають причиною порушення складоритмічної структури мовлення [1; 2; 3].

Вищезазначене засвідчує про необхідність дослідження стану сформованості складоритмічної структури мовлення в дітей із порушенням зору та мовлення, зокрема, навичок рухових, ритмічних та просторових дій. Саме такий підхід буде комплексно досліджувати параметри складоритму (ритм-рух-простір) у дітей означеної категорії.

Отже, метою експериментального дослідження є визначення стану сформованості ритм-рух-простір як параметрів складоритму в дітей старшого дошкільного віку із порушенням зору та мовлення.

Дослідно-експериментальна робота виконувалася на базі закладу дошкільної освіти №49 Оболонського району м. Києва. Вибірку становили дві групи дітей старшого дошкільного віку: з нормотиповим розвитком (15 дітей); із порушенням зору та мовлення (15 дітей).

Для реалізації мети дослідження було використано методику «Обстеження складоритмічної структури мовлення в дітей

дошкільного віку» (Н. Бабич, К. Луцько, К. Тичина), яку розроблено в межах реалізації наукової теми кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка [3].

Узагальнюючи результати дослідження варто зазначити, що діти із порушенням зору та мовлення мають значні труднощі, щодо виконання простих та складних рухових актів. Їхні кількісні та якісні показники значно відрізняються від тих, які визначено в дітей із нормотиповим розвитком. Отже, при порушенні зорової системи дітям складніше наслідувати та відтворювати динамічні та ритмічні рухові акти, що є основою складоритмічної складової мовлення. У процесі дослідження також з'ясувалося, що в дітей старшого дошкільного віку із порушенням зору та мовлення на низькому рівні вимова слів різної складності та сприймання складних лексичних одиниць. Для їхнього майбутнього якісного розвитку мовлення необхідний хоча б один компонент на високому рівні.

Вищезазначене спонукало до розроблення методики «Балансир» із формування параметрів складоритму в дітей старшого дошкільного віку із порушенням зору та мовлення. Перспективним напрямком нашого дослідження є перевірка ефективності окресленої методики в дітей старшого дошкільного віку із порушенням зору та мовлення.

Список літератури

1. Агранович З.Е. Логопедическая работа по преодолению нарушений слоговой структуры слова в детей / З.Е. Агранович. – Детство-пресс, 2001. – 48 с. – ISBN 5-89814-072-7.
2. Бабина Г.В. Слоговая структура слова: обследование и формирование в детей с недоразвитием речи: [учебно-методическое пособие] / Бабина Г.В., Сафонкина Н.Ю. – М.: Книголюб, 2005. Серия «Логопедические технологии». – 96 с. – ISBN 978-5-4214-0006-6.
3. Бабич Н.М. Системне дослідження особливостей засвоєння складоритму дітьми з порушеннями мовлення / Бабич Н.М., Луцько К.В., Таран О.П. // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. наук. праць, 2017. – Вип. 13. – С. 301–309. – ISSN 2313-4011
4. Бочелюк В.Й. Психологія людини з обмеженими можливостями: Навч. посіб. / В.Й.Бочелюк, А.В.Турубарова. – К.: «Центр учбової літератури», 2011. – 264 с. – ISBN 978-611-01-0184-4
5. Дудьев В.П. Взаимосвязь развития двигательной и речевой функциональных систем / Дудьев В.П // Вестник ТГПУ. Сер. Педагогика, 2006. – Вып. 10. – С. 22–27. – ISBN 1609-624X